

Luisteren naar kinderen in Polen

Kinderen krijgen een stem

Het Poolse project 'Een kind als burger' wil kinderen vrijheid van meningsuiting bieden in hun familie, de (kleuter)school en de plaatselijke gemeenschap.

DOOR: EWA SADOWSKA - 'Kinderen moeten gezien, niet gehoord worden.' Deze slogan is een oud Pools adagio, dat wordt doorgegeven van generatie op generatie. Het versterkt de overtuiging dat enkel de mening van volwassenen ertoe doet. Toch geeft het VN-kinderrechtenverdrag kinderen het recht om hun mening te uiten in de zaken die voor hen van belang zijn. Het verdrag stelt uitdrukkelijk dat we rekening moeten houden met die mening. Poolse families, scholen en instellingen voor kinderen vergeten dat maar al te vaak. Zelfs de aanstelling van een Kinderrechtencommissaris in 2000 heeft daar weinig aan veranderd.

De Poolse samenleving laat weinig ruimte voor een dialoog tussen generaties. Volwassenen communiceren niet echt met kinderen; ze delen alleen dingen mee aan kinderen. Het plaatselijk sociaal en pedagogisch beleid negeert de stem van de jongste burgers. Kinderen die niet leren hun ideeën te uiten, zullen later ook niet actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Volwassenen moeten daarom leren begrijpen wat kinderen willen zeggen. Ze moeten antwoorden door de ideeën van kinderen in de praktijk om te zetten. Bovendien moeten ze de kinderen stimuleren om van jongs af aan eigen keuzes te maken. Dit kan alleen wanneer volwassenen en kinderen thuis, op school en in de plaatselijke gemeenschap samenwerken.

Het project 'Een kind als burger'

'Een kind als burger' wil dat plaatselijke gemeenschappen kinderen beschouwen als sociale actoren. Bij het ontwikkelen van voorzieningen

voor jonge kinderen moeten ze met hun mening rekening houden. Zo kunnen ouders en mensen die met kinderen werken, het kinderrechtenverdrag in de praktijk omzetten. Kinderen kunnen op die manier zeggen wat ze belangrijk vinden (artikel 13). Het project is in handen van de Comeniusstichting voor de Ontwikkeling van het Kind, met de steun van NGO's. Ze zijn actief in verschillende regio's in Polen en staan onder toezicht van de Poolse kinderrechtencommissaris.

We begonnen met een seminar waarop we de verschillende manieren van kindparticipatie in de samenleving, toelichtten. In het bijzijn van internationale experts keken we naar goede praktijkvoorbeelden in Europa. De reacties van kinderen deelden we met plaatselijke begeleiders en leerkrachten uit vijf gemeenten. Ze ontdekten hoe je dagelijks naar kinderen kunt luisteren en hun het recht kunt geven om hun mening te uiten. Ten slotte startten we ook een campagne om vrijheid van meningsuiting bij kinderen uit te dragen (cf. artikel 12 van het VN-verdrag).

Een overzicht

Om meningen van kinderen te verzamelen, ondervroegen we kinderen via individuele interviews en focusgroepen. Het team bestond uit psychologen en opvoeders van de Comeniusstichting en de Warsaw School of Social Psychology en interviewde 150 kinderen tussen 5 en 7 jaar die op het platteland of in de stad woonden. We vroegen onder andere: 'Zou je graag iets veranderen of verbeteren in je buurt?' De kin-

deren tekenden ook kaarten van hun buurt. Ze maakten schetsen voor nieuwe bouwprojecten met een budget in 'dong', een fictieve munt. De meeste kinderen waren verbaasd dat volwassenen zoveel interesse hadden in wat zij dachten. Maar toch wilden ze hun mening graag met ons delen.

Wat verstonden de kinderen onder het woord 'buurt'? Het is 'een plaats waar je woont'; 'het platteland'; en 'iets zoals een land maar dan kleiner'. Elk plaatsje op de kaart brachten ze in verband met belangrijke mensen (het huis van oma, de heuvel waar ze met kinderen spelen...). Toen we hen vroegen naar recente veranderingen in de buurt, spraken ze over hun huis en dingen in de nabijheid: 'Mijn papa heeft een bron opgegraven'; 'We hebben nieuwe kamers boven'; 'Er waren vier hanen op de boerderij maar nu zijn er dat twee'. De meeste veranderingen

